

Een kistje met pit

Paul Callewaert

In Vlaanderen is recent een uitzonderlijke bodemvondst gedaan: een tot nu toe onbekende tinnen reliekhouder of schrijntje uit de 14de eeuw. Dit unieke artefact, dat eeuwenlang verborgen bleef, biedt een zeldzame inkijk in het religieuze en culturele erfgoed van de middeleeuwen.

Het schrijntje, dat bestaat uit twee afzonderlijk teruggevonden delen, werd aangetroffen in een zwaar gehavende staat. Beide stukken vertoonden aanzienlijke deuken en slijtage door de tand des tijds, maar behielden een prachtige donkere goudbruine grondpatina. Deze verweerde maar elegante laag getuigt van de historische waarde van het object. Met afmetingen van 58 x 33 x 19 millimeter en een gewicht van 25,25 gram is het een klein maar betekenisvol kunstwerk.

Dankzij de expertise van een conservator heeft het schrijntje een zorgvuldige restauratie ondergaan. De delicate behandeling bracht het object terug naar zijn oude glorie, waarbij de oorspronkelijke details, patina en het ambachtelijke vakmanschap behouden bleven. De restauratie benadrukt de sierlijke contouren en het fijne reliëfwerk, dat het gebruik van het schrijntje als religieus object in de middeleeuwen illustreert.

Vandaag is dit unieke stuk veiliggesteld voor toekomstige generaties. Het schrijntje vertelt een verhaal van devotie, kunstzinnigheid en geschiedenis, en vormt een stille getuige van het rijke erfgoed van Vlaanderen. Het herinnert ons eraan hoe de sporen van het verleden, zelfs na eeuwen verborgen te zijn geweest, opnieuw tot leven kunnen komen om ons te inspireren en te verbinden met onze wortels van het verleden.

In de middeleeuwen speelden relieken een essentiële rol in het christelijke geloof. Ze werden beschouwd als heilige objecten die een directe link vormden met het goddelijke. Kerken en kloosters waren trotse bewaarders van deze relieken en trokken pelgrims van heinde en verre aan. Draagbare reliekschrijnen boden een bijzondere mogelijkheid om deze relieken naar gelovigen te brengen, zodat zij deze konden vereren en geestelijke troost konden vinden.

Tinnen reliekschrijnen, zoals dit bijzondere exemplaar, waren eenvoudiger en minder kostbaar dan die vervaardigd uit edele metalen zoals goud en zilver. Toch behielden ze hun symbolische waarde en waren ze een tastbare uitdrukking van devotie en geloof. Dit schrijntje, in de vorm van een kerk met een opvallend dak, weerspiegelt diezelfde diepgewortelde religieuze betekenis. Het is voorzien van bolle pentakels, een kruis, en twee uivormige torens, waarop kraaien prijken – een intrigerend detail dat uitnodigt tot interpretatie.

Het schrijntje, een klein doosje van tin, werd in de middeleeuwen gebruikt om relieken te bewaren. Deze heilige overblijfselen, zoals botten, kledingstukken of andere voorwerpen die geassocieerd werden met een heilige, hadden een grote spirituele waarde. In het onderste gedeelte van dit schrijntje, dat geplooid was, werd zelfs een inhoud bewaard – een zeldzame vondst die een fascinerende blik biedt op het gebruik van het object.

Reliekschrijnen zoals deze waren niet alleen praktische bewaardoosjes, maar ook voorwerpen die een bijzondere verbinding tussen gelovigen en het heilige tot stand brachten. Men geloofde dat de nabijheid van een relik zegeningen en bescherming kon schenken. Klein en draagbaar van formaat, konden ze gemakkelijk worden meegenomen voor persoonlijke devotie of getoond worden tijdens ceremoniële momenten. Sommige schrijntjes hadden de vorm van een huisje met een puntdak, terwijl andere rechthoekig of cilindrisch waren. Ze waren vaak rijkelijk versierd met religieuze afbeeldingen, zoals heiligen, kruisbeelden, of andere christelijke symbolen.

Dit schrijntje, met zijn oogjes waarin ooit een touwtje met een lakwaszegeltje werd geregen, vertelt een verhaal van diep geloof en ambachtelijk vakmanschap. Het was niet alleen een bewaarplaats voor een heilige relik, maar ook een tastbaar symbool van hoop, bescherming en de verbinding tussen het aardse en het hemelse. Vandaag de dag is het een waardevol getuigenis van de middeleeuwse religieuze cultuur en kunst.

De Symboliek van het Dak en de Pentakels

Het kerkvormige dak van het reliekschrijntje staat symbool voor het *huis van God*, een plaats waar het heilige wordt bewaard en geëerd. De bolle pentakels die het dak sieren, dragen een rijke symboliek in zich. Ze kunnen worden gezien als verwijzingen naar hemellichamen zoals de zon en de sterren, manifestaties van het goddelijke licht dat harmonie en perfectie uitstraalt. Deze ronde vormen versterken de hemelse verbinding van het schrijntje en bekrachtigen de spirituele betekenis ervan.

De uivormige torens, een decoratief element dat ook in middeleeuwse architectuur wordt gevonden, voegen een uniek karakter toe aan het ontwerp. Op deze torens zitten kraaien, die een diepe symbolische betekenis hebben. In de christelijke traditie worden kraaien en raven vaak geassocieerd met dualiteit: ze fungeren als wachters of boodschappers, maar herinneren ook aan de vergankelijkheid van het leven en de menselijke zonden. Hun aanwezigheid op het reliekschrijntje kan worden geïnterpreteerd als een verwijzing naar de rol van de relieken als een

kanaal naar de spirituele wereld. De vogels, die in Germaanse en Keltische tradities vaak als gidsen tussen het aardse en het hiernamaals worden gezien, onderstrepen het mystieke karakter van de relieken.

De plaatsing van deze vogels boven het dak van de kerk symboliseert de rol van de kerk als een brug tussen het aardse en het goddelijke. De kraaien versterken deze verbinding door hun rol als metaforische gidsen, die toegang bieden tot het spirituele rijk en de heilige inhoud van het schrijntje beschermen.

De Praktische en Symbolische Betekenis van de Oogjes

De twee opengewerkte oogjes aan de boven- en onderzijde van het schrijn hadden een functionele maar ook ceremoniële betekenis. Praktisch gezien maakten ze het mogelijk om een touwtje door het schrijn te rijgen, waardoor de boven- en onderstukken stevig bij elkaar werden gehouden. Dit was essentieel om te voorkomen dat de relieken tijdens transport, processies of het gebruik op een huisaltaartje zouden beschadigen of verloren gaan.

Maar deze verzegeling had ook een diepere symbolische waarde. Het touwtje kon worden versierd met een zegel of andere religieuze symbolen, wat de gewijde status van de inhoud benadrukte. Het verzegelen van de reliekhouders gebeurde vaak in een plechtige ceremonie, waarbij het openen alleen was toegestaan met de juiste rituelen en eerbied. Dit beschermde niet alleen de fysieke integriteit van de relieken, maar ook hun heiligheid.

Bovendien fungeerde het touwtje als een controlemechanisme. Het intact zijn van de verzegeling gaf zekerheid dat de relieken niet ongeoorloofd waren geopend of aangetast. Op deze manier diende de reliekhouders niet alleen als een tastbare bewaarplaats, maar ook als een symbool van mystieke bescherming, waarbij de inhoud ervan veilig werden gesteld.

Het geheel – van de symboliek van het dak en de vogels tot de praktische en rituele functie van de oogjes – maakt het schrijntje tot een fascinerend artefact dat de diepe verbinding tussen het aardse en het goddelijke belichaamt. Het is een kunstwerk dat niet alleen het vakmanschap van zijn maker toont, maar ook de Christelijke wereld van de middeleeuwen oproept.

Symboliek van de Kersenspit en Pruimpit

De ontdekking van een kersenspit en een pruimpit in een middeleeuws schrijntje opent een fascinerend venster naar de symboliek van die tijd. Hoewel bescheiden van formaat, dragen deze natuurlijke objecten een diepere betekenis, zowel religieus als persoonlijk, en getuigen ze van de middeleeuwse neiging om mystiek en betekenis te vinden in de kleinste details van de schepping.

Vruchtbaarheid en Leven

De kerspit werd in de middeleeuwen vaak geassocieerd met vruchtbaarheid, hernieuwd leven en hoop. In christelijke tradities werd de kers bovendien verbonden met de maagdelijke zuiverheid van Maria of het paradijs, waarbij de vrucht het "zoete" van de hemel symboliseerde. Het bewaren van een kerspit in een reliekschrijntje kon een teken zijn van de wens voor groei, voorspoed, of spirituele vernieuwing.

De pruimpit heeft een andere, maar complementaire symboliek. Pruimen werden soms geassocieerd met transformatie of wederopstanding. Als de kern van de vrucht staat de pit symbool voor verborgen potentieel en de belofte van nieuw leven dat voortkomt uit het ogenschijnlijk kleine of onbeduidende. Dit maakt de pruimpit tot een krachtig symbool van hoop en spirituele groei.

Religieuze Reliek

Wanneer deze pitten verbonden waren met een specifieke heilige plaats of persoon, zouden ze ook als relieken beschouwd kunnen worden. Hoewel eenvoudig en alledaags, droegen natuurlijke objecten in de middeleeuwen vaak een sacrale betekenis. De pitten in het schrijntje konden dienen als heilige voorwerpen, die bescherming boden of een fysieke verbinding vormden met het goddelijke.

Mogelijke Redenen voor de Inhoud

- **Persoonlijke Band:** Het schrijntje kan een intieme en persoonlijke betekenis hebben gehad voor de eigenaar. De pitten zouden herinneringen kunnen oproepen aan een belangrijke gebeurtenis, een dierbare persoon, of een pelgrimage naar een heilige plaats.
- **Talismannen:** In een tijd waarin bijgeloof en symboliek een belangrijke rol speelden, zouden deze pitten als talismannen zijn gebruikt. Ze waren wellicht bedoeld om bescherming, geluk, of goddelijke zegeningen te brengen.
- **Souvenirs van Pelgrimage:** Het is mogelijk dat de pitten souvenirs waren van een pelgrimage, zorgvuldig bewaard in het schrijntje vanwege hun spirituele waarde en de hernieuwde toewijding die ze symboliseerden.

Een Reflectie van Middeleeuwse Spiritualiteit

De combinatie van een kerspit en een pruimpit in een schrijntje weerspiegelt de middeleeuwse neiging om het mystieke te ontdekken in de natuur. De eenvoudige pitten symboliseren grootse thema's zoals leven, transformatie en verbinding met het heilige. Ze tonen aan hoe zelfs de kleinste natuurlijke objecten een diepere, transcendente betekenis konden krijgen, passend binnen de rijke religieuze tradities van de middeleeuwen.

Het schrijntje, met zijn schijnbaar eenvoudige inhoud, vertelt een verhaal van geloof, hoop en het verlangen om het goddelijke te benaderen door middel van de schepping. Het herinnert ons eraan hoe symboliek en spiritualiteit verweven waren met het dagelijkse leven van de middeleeuwse mens.

